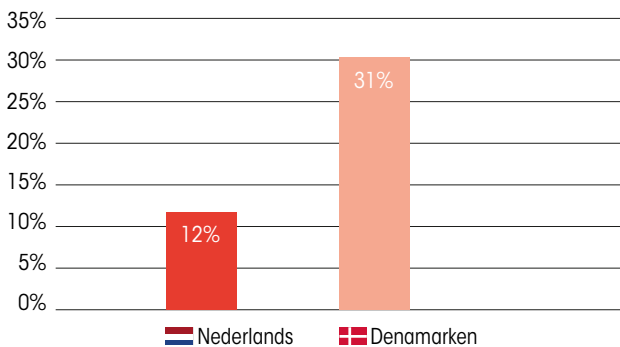

30+ers die formeel onderwijs volgen

Financieringsmodel

Om deze problemen op te lossen kan Nederland een voorbeeld nemen aan het Deense systeem. De Deense overheid gebruikt het *flexicurity*-model, waar niet baan zekerheid maar inkomenszekerheid van belang is. In de praktijk betekent dit een actieve rol voor de overheid. Zo kent het Deense model een financieringsfonds, dat omscholing en bijscholing stimuleert en mogelijk maakt. Volwassenen-onderwijs is in Denemarken een aparte onderwijs-stroom. De Deense onderwijsinstellingen kennen relatief veel flexibiliteit in hun aanbod, waardoor zij goed kunnen inspelen op behoeften van studenten én de arbeidsmarkt.

De Nationale DenkTank stelt daarom een nieuw systeem voor volwassenenonderwijs voor, waarbij de nadruk ligt op modulair onderwijs en een persoonlijk bijscholingsbudget. Daarnaast stelt de Nationale DenkTank voor om onderwijs en certificering op te splitsen door samen met het werkveld examens te ontwikkelen over specifieke kennis en vaardigheden. Op deze manier kunnen ook informeel en non-formeel leren leiden tot officiële erkenning. Daarmee komt een Leven Lang Leren voor iedereen een stap dichterbij.

Contactpersoon:

Vivian Hemmelder | v.hemmelder@nationale-denktank.nl

Thema 2 - Verbondenheid in het onderwijs

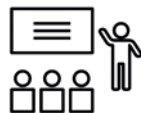
De wereld om ons heen verandert in een steeds hoger tempo. Wat hebben studenten straks nodig om ook in deze 'nieuwe wereld' succesvol te zijn? De Nationale Denktank ziet een trend in een toenemend belang van persoonlijke vaardigheden in het beroepsonderwijs. Zo bevat de top-5 van de belangrijkste eigenschappen voor de werknemer in 2020 onder andere: creativiteit, samenwerken met anderen, en *people management*.⁶ Dergelijke eigenschappen zijn echter niet alleen relevant voor een goede aansluiting op de arbeidsmarkt, maar ook voor individuele ontwikkeling. Zoals de bekende onderwijskundige Gert Biesta het uitdrukt: 'In het onderwijs gaat het naast kwalificatie en socialisatie ook altijd om de vorming van de persoon.'⁷

De verbondenheid mist

'Ik wil al erg lang wat persoonlijks delen met de klas. Ik denk dat als mensen weten wie ik ben ze me beter begrijpen en we ook beter met elkaar kunnen omgaan. Er is alleen geen ruimte om iets te delen.' Dit is een slechts één van de vele antwoorden van studenten op de vraag hoe zij zich voelen in de les. Een veelgehoord geluid: studenten voelen zich niet verbonden met elkaar, met de klas, de docent en de school. En dat terwijl, zeker ook bij de vakken over persoonlijke en sociale ontwikkeling, die verbondenheid juist zo hard nodig is om goed te leren samenleven en goed te presteren.

Complexe onderwerpen moeilijk te bespreken

Louise Elffers van de Hogeschool van Amsterdam stelde in het najaar van 2016 in haar lectorale rede dat studenten moeten ervaren dat zij volwaardig deel uitmaken van de schoolgemeenschap.⁸ Ilias El Hadioui, promovendus aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, onderstreept het belang van een open sfeer voor het bespreken van moeilijke maatschappelijke of persoonlijke zaken.⁹ Een gevoel van verbondenheid is hierbij essentieel. Wanneer in een les 'burgerschapsvorming' gevoelige onderwerpen als religie of seksuele geaardheid besproken worden, moet iedereen zich comfortabel genoeg voelen om daarover ook in dialoog te gaan. Alleen dan kan men zich daadwerkelijk in elkaar inleven.

Slechts 50% van de studenten voelt zich verbonden met de school

Gebrek aan gevoel van verbondenheid

Uit onderzoek van de Nationale DenkTank blijkt dat slechts vijftig procent van de mbo- en hbo-studenten zich verbonden voelt met de school. Groepsgesprekken op mbo- en hbo-instellingen laten zien dat de heersende norm – op zijn best – slechts een collegiale sfeer is, waarin vaak losse groepjes ontstaan (bijvoorbeeld op basis van geslacht of etnische achtergrond) en studenten niet het gevoel hebben dat ze hun mening of persoonlijke vragen kunnen uitspreken. Hoe kunnen we van studenten verwachten dat ze zich in het klaslokaal persoonlijk ontwikkelen als zij niet het gevoel hebben alles te kunnen delen of bespreken? De Nationale DenkTank vindt het opvallend dat veel faciliteiten en initiatieven die in het hoger onderwijs de normaalste zaak van de wereld zijn, zoals sporten voor een gereduceerd tarief, culturele initiatieven et cetera, voor mbo-studenten vaak niet beschikbaar zijn. Daarom pleit de Nationale DenkTank voor meer initiatieven voor en door studenten, waarbij ontplooiing en verbondenheid centraal staan. Dit kan in de vorm van sporten, culturele activiteiten, meer ondersteuning vanuit onderwijsinstellingen voor workshops, start-ups, cursussen en andere extra curriculaire activiteiten.

Contactpersoon:

Gerben Hiemstra | g.hiemstra@nationale-denktank.nl

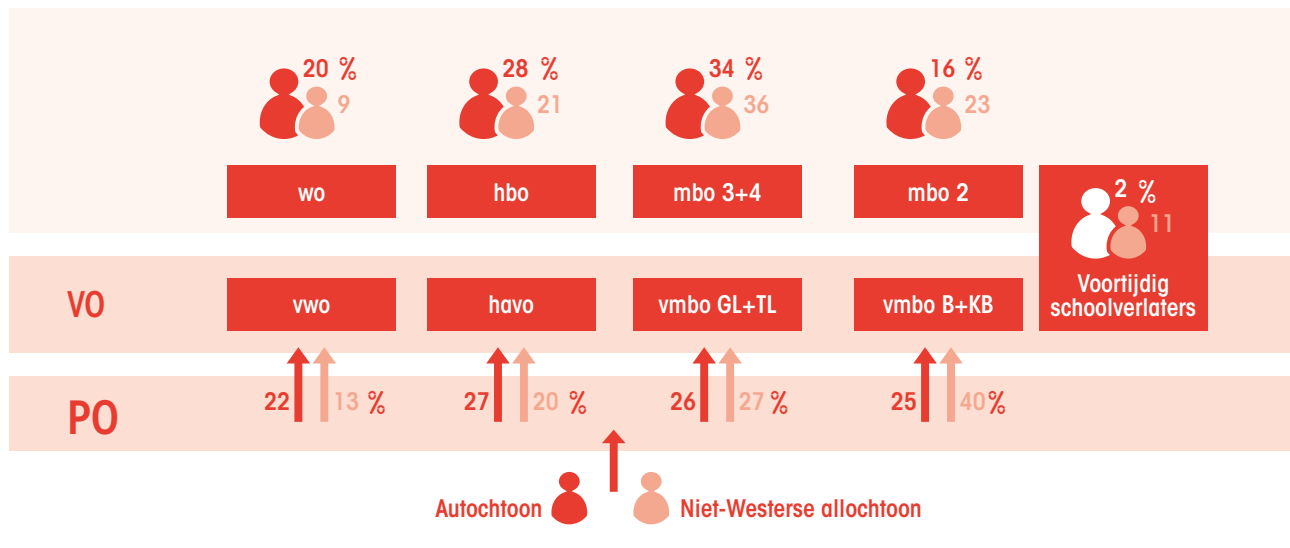
⁶ World Economic Forum, 'The Future of Jobs: Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution,' bezocht op October 12, 2016, http://www3.weforum.org/docs/WEF_FOJ_Executive_Summary_Jobs.pdf

⁷ 'Nieuwe NIVOZ Bijzonder Hoogleraar Gert Biesta: 'Een Pedagogische Kijk Op Onderwijs Is Onontbeerlijk' - Universiteit Voor Humanistiek,' bezocht op October 12, 2016, <http://www.uvh.nl/actueel/oktober-2015/nieuwe-nivoz-bijzonderhoogleraar-gert-biesta-een-pedagogische-kijk-op-onderwijs-is-onontbeerlijk>

⁸ Elffers (2016), Kansrijke schoolloopbanen in en op weg naar het hbo en mbo.

⁹ El Hadioui (2016), lezing op Hoorzitting Twee Werelden, Twee Werkelijkheden;

Doorstroom van autochtonen vs. niet-Westerse allochtonen in het onderwijs

Thema 3 - Gelijke kansen

Niet iedereen heeft gelijke kansen in ons onderwijsstelsel. Kom je uit een slechte buurt, heb je een immigrantenachtergrond of zijn je ouders laagopgeleid, dan heb je significant minder kans dan je autochtone leeftijdsgenoten met hoogopgeleide ouders om in het hoger onderwijs terecht te komen en meer kans om zonder diploma van school te gaan.¹⁰ Uit onderzoek van de Nationale DenkTank is gebleken dat een student van niet-Westerse komaf ongeveer twee keer minder kans heeft om een universitair diploma te behalen en vijf keer zoveel kans heeft om zonder startkwalificatie ons schoolsysteem te verlaten (zie figuur hierboven).^{11,12} Dit probleem manifesteert zich al op het moment dat leerlingen de overstap maken van groep 8 naar de brugklas. Leerlingen uit kansarme milieus gaan veel vaker naar het vmbo basis of de kaderberoepsgerichte leerweg, en veel minder vaak naar het vwo of de havo.

Kansenongelijkheid in het beroepsonderwijs

Kansenongelijkheid in het onderwijs begint dus al vroeg in de schoolloopbaan van de leerling en speelt door in het beroepsonderwijs. Doordat veel kansarme studenten op het mbo terecht komen, is deze groep oververtegenwoordigd op het mbo. Daarnaast zijn er ook specifieke uitingen van kansenongelijkheid in het beroepsonderwijs. De eerste hiervan is de problematiek rondom voortijdig schoolverlaten.¹³ Wanneer jongeren zonder startkwalificatie hun opleiding verlaten, doen ze dit meestal op het mbo.¹⁴ Daarnaast zien we dat jongeren die naar het hbo doorstromen vanuit een mbo-opleiding relatief vaker uitvallen dan havisten.¹⁵ Dit draagt bij aan kansenongelijkheid. Ten slotte, en minstens zo belangrijk, zien we dat het moeilijk is voor jongeren uit een

kansarme omgeving om een stage te vinden^{16,17}. Daardoor is het moeilijker een opleiding succesvol af te ronden, een netwerk op te bouwen en een goede start te maken op de arbeidsmarkt. We zien een grote rol voor het beroepsonderwijs om gelijke kansen te stimuleren en om reeds ontstane ongelijkheden recht te trekken. De DenkTank stelt drie oplossingsrichtingen voor.

1. Versoepel de overgang tussen schoolniveaus

Om te zorgen dat jongeren uit kansarme milieus zich kunnen ontplooiën is het belangrijk dat het stapelen van diploma's makkelijker wordt. De overgang tussen mbo en hbo is op dit moment problematisch, en we zien dat uitval onder mbo'ers op het hbo twee keer zo hoog is als voor havisten die naar het hbo gaan.¹⁸ Mbo-ers worden praktijkgericht opgeleid, maar kunnen beter voorbereid worden wat betreft academische vaardigheden. Het is daarom van groot belang dat onderwijsinstellingen nauw met elkaar samenwerken om deze overgang te versoepelen. De havo-mbo-uitwisseling is een initiatief van de Nationale DenkTank, waarin de havo en het mbo optimaal van elkaars sterke punten kunnen profiteren om hun leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op een vervolgopleiding en uitval te verminderen.

2. Bied de student meer en betere ondersteuning

Studenten uit kansarme milieus ervaren relatief minder ondersteuning vanuit hun omgeving. Of het nu gaat om het kennen van de opleiding, toegang tot een relevant netwerk, of hulp bij huiswerk en stages, het thuisfront kan niet altijd evenveel betekenen in deze opzichten.^{19,20} Dit maakt het moeilijker voor deze studenten om een opleiding succesvol af te ronden. Het beroepsonderwijs kan een grote rol spelen in het verminderen van kansenongelijkheid door studenten de ondersteuning te bieden die ze niet van hun omgeving ontvangen.

¹⁰ Onderwijsinspectie, "De Staat van Het Onderwijs 2015," 2016; CBS, "Statline: Onderwijs," 2016.

¹¹ CBS, "Statline: Onderwijs."

¹² Analyse De Nationale DenkTank, 2016.

¹³ CBS, "Statline: Onderwijs."

¹⁴ Rijksoverheid, "Cijfers over Schoolverlaten," 2015.

¹⁵ L. Eijffers, *Kansrijke Schoolloopbanen in En Op Weg Naar Het Hbo: Een Ketenbenadering*, 2016.

¹⁶ Stageplaza, "Nationaal Stage Onderzoek," 2014.

¹⁷ KIS, "Mbo En de Stagemarkt: Wat Is de Rol van Discriminatie," 2016.

¹⁸ Vereniging Hogescholen, "Cijfers."

¹⁹ Eijffers, *Kansrijke Schoolloopbanen in En Op Weg Naar Het Hbo: Een Ketenbenadering*.

²⁰ Onderwijsinspectie, "De Staat van Het Onderwijs 2015."

3. Zet in op talent

Als je structureel wordt onderschat en geconfronteerd wordt met dingen waar je niet goed in bent, krimpt je zelfvertrouwen en daar lijden ook je schoolprestaties onder.²¹ Dit komt veel voor onder jongeren uit kansarme milieus.²² Het is daarom zaak om onderwijs positiever aan te reiken aan studenten. Het benadrukken van de talenten van de individuele student is ongelooflijk belangrijk voor een positieve onderwijservaring en een goede basis voor de toekomst. Bied studenten uitdaging, geef ze verantwoordelijkheid en erken hun talenten. Het is daarom belangrijk dat het beroepsonderwijs individuele studenten helpt om het beste uit zichzelf te halen.

Contactpersoon:

Lisette Reuvers | l.reuvers@nationale-denktank.nl

²¹ Khawla Zoabi, *Self-Esteem and Motivation for Learning among Minority Students: A Comparison between Students of Pre-Academic and Regular Programs*, 2012.

²² El Hadioui, *Hoe de Straat de School Binnendringt*, 2011.